

Верховний
Суд

Касаційний господарський суд

Актуальна судова практика Верховного Суду в справах про банкрутство з участю банків

Олександр Банасько

Суддя судової палати для розгляду справ про банкрутство Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду

1. Щодо порядку набуття статусу кредитора у справі про банкрутство

Постанова Судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 16.07.2020
у справі № 910/4475/19

Особа набуває статусу конкурсного кредитора (сторони, учасника провадження у справі про банкрутство) з повним обсягом процесуальної дієздатності (в тому числі правом оскарження судових рішень) за сукупності таких умов:

- подання до господарського суду письмової заяви з вимогами до боржника, а також документів, що їх підтверджують, протягом 30 днів з дня офіційного оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі про банкрутство (ч. 1 ст. 23 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», ч. 1 ст. 45 КУзПБ);
- розгляд господарським судом заяви конкурсного кредитора у попередньому засіданні суду (ч. 6 ст. 23, ст. 25 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», ч. 6 ст. 45, ст. 47 КУзПБ);
- визнання вимог такого кредитора, що формалізується у судовому рішенні господарського суду – ухвалі (ч. 6 ст. 23, ст. 25 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», ч. 6 ст. 45, ст. 47 КУзПБ).

Ухвала про відкриття провадження у справі про банкрутство має наслідком зміну порядку задоволення вимог заставодержателя майна боржника, у зв'язку з чим є судовим рішенням, яке ухвалено про права та інтереси цієї особи, що надає заставодержателю право заперечувати у підготовчому засіданні відкриття провадження у справі про банкрутство боржника з наділенням у такому разі заставодержателя процесуальними правами учасника у справі про банкрутство – щодо подання клопотань, надання доказів тощо, а відповідно – і процесуальним правом на оскарження ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство в розумінні ч. 1 ст. 254 ГПК України.

Відповідно до абзацу першого частини шостої статті 45 КУзПБ кредитор має право отримувати від розпорядника майна інформацію щодо вимог інших кредиторів. Такий кредитор може подати розпоряднику майна, боржнику та суду заперечення щодо визнання вимог інших кредиторів.

2. Щодо права кредитора на оскарження судових рішень

Постанова Судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 02.10.2019
у справі № 910/9535/18

Визначальну роль у процедурі банкрутства відіграє дотримання принципу конкурсного імунітету кредиторів, який спрямований на попередження та усунення будь-яких переваг одних кредиторів на шкоду інших. Важливе значення у дотриманні цього принципу має формування конкурсної маси, її реалізація та задоволення вимог кредиторів в установленій законом черговості.

З огляду на те, що АТ "Райффайзен Банк Аваль" та ТОВ "Медіа Експерт Плюс" є кредиторами у справі № 910/18739/16 про банкрутство ТОВ "Західбудінвест Компані Консалтинг", результати розгляду позову у даній справі мають безпосередній вплив на права та інтереси АТ "Райффайзен Банк Аваль", оскільки прийняте рішення у цій справі призводить до збільшення боргових зобов'язань боржника та, як наслідок, зменшення його конкурсної маси, а отже, і розміру задоволення вимог кредиторів.

Кредитор у справі має право оскаржити судові рішення у справі, в якій він не є учасником, у разі впливу цього рішення на наповнення конкурсної маси боржника, розподілення її між кредиторами та формування вимог кредиторів.

3. Щодо визначення розміру грошових вимог кредитора у результаті встановлення рішенням суду заборгованості у доларах США за кредитним договором

Постанова Судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 16.10.2018
у справі № 902/1151/15

Системний аналіз положень статей 1, 2, 23 Закону про банкрутство (в редакції від 22.12.2011) дає підстави для висновку, що у разі коли зобов'язання боржника визначені в іноземній валюті, склад і розмір грошових вимог кредиторів визначаються в національній валюті за курсом такої валюти, встановленим Національним банком України на дату подання кредитором заяви з грошовими вимогами до боржника.

4. Щодо порядку визначення черговості задоволення вимог кредитора, забезпечених заставою майна боржника

Постанова КГС у складі ВС від 24.09.2020 у справі № 905/2852/16

Аналіз частини другої статті 45 Кодексу України з процедур банкрутства дає підстави для висновку про те, що вартість предмета застави, в тому числі і розмір вимог заставного кредитора, вимоги якого забезпечені заставою майна боржника, визначаються у розмірі вартості предмета застави, який визначений між кредитором та боржником у договорі застави.

Н.В. Передано на розгляд судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС

5. Щодо заміни кредитора у справі про банкрутство на стадії апеляційного провадження

Постанова судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 27.02.2020 у справі № 911/806/17

Звернення під час провадження у справі про банкрутство нового кредитора до суду апеляційної інстанції про заміну первісного кредитора, вимоги якого визнані та включені до реєстру вимог кредиторів, правонаступником за наявності апеляційного провадження не виходить за межі повноважень апеляційного суду, а також надає можливість особі, до якої перейшли права кредитора боржника, набути статусу учасника провадження у справі про банкрутство (нового кредитора) для належного захисту власних майнових прав та інтересів у процедурі банкрутства і прискорює в цілому розгляд справи про банкрутство.

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 30.06.2020 у справі № 264/5957/17 (провадження № 14-37цс20)

Суд будь-якої інстанції незалежно від стадії судового процесу зобов'язаний залучити до участі у справі правонаступника сторони або третьої особи, якщо спірні правовідносини допускають правонаступництво прав та обов'язків відповідної особи, а правонаступник існує. Не є перешкодами для з'ясування підстав процесуального правонаступництва межі розгляду справи у суді відповідної інстанції, а також предмет доказування за відповідними позовними вимогами.

6. Щодо кола осіб, які мають право вимагати визнання недійсними результатів аукціону з продажу майна банкрута, проведеного з порушенням вимог закону

Постанова Судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 02.10.2019
у справі № 5006/5/396/2012

Отже, вимагати визнання недійсним результатів аукціону, проведеного з порушенням вимог закону, можуть боржник (зокрема арбітражний керуючий від імені боржника), кредитори, зареєстровані учасники аукціону, особи, які вважають себе власниками майна, що виставляється на аукціон.

Інші особи, які бажали взяти участь в аукціоні, але не були зареєстровані і, відповідно, не змогли бути його учасниками, не мають права оскаржувати результати аукціону шляхом пред'явлення вимоги про визнання недійсними результатів аукціону.

Вирішуючи питання про спосіб захисту інтересу осіб, які бажали взяти участь в аукціоні, слід мати на увазі, що оспорювання результатів аукціону не призводять до захисту цього інтересу. Дійсно, у разі коли особа не змогла взяти участь або перемогти в аукціоні, визнання недійсним результатів аукціону саме по собі взагалі не поновлює її прав, адже її правове становище внаслідок визнання аукціону недійсним не змінюється. Тому застосування такого "способу захисту" на вимогу учасника, інтерес якого порушений, є неприпустимим.

Відповідальність організатора аукціону перед особами, які не змогли взяти участь або перемогти на аукціоні, передбачена у статті 53 Закону. Це і є належним способом захисту правомірного інтересу цих осіб. Водночас слід мати на увазі, що право на стягнення штрафу мають лише ті особи, які намагалися взяти участь та перемогти на аукціоні.

7. Щодо суб'єктного складу спору про визнання недійсним результатів аукціону, який розглядається у межах справи про банкрутство та суб'єктів права на звернення до суду із заявою про застосування позовної давності до вимог про визнання недійсними результатів аукціону

Постанова КГС у складі ВС від 05.03.2020 у справі № 14/325"б"

Сторонами спору про визнання аукціону та його результатів недійсними, який розглядається судом в межах провадження у справі про банкрутство є продавець, переможець аукціону та організатор цього аукціону.

Нормою ч. 3 ст. 267 ЦК України передбачено правило, згідно з яким суб'єктом звернення із заявою про застосування позовної давності є виключно сторона у спорі.

Поняття сторони спору про визнання аукціону та його результатів недійсними, який суд розглядає в межах провадження у справі про банкрутство, не є тотожним поняттю учасника (сторони) у справі про банкрутство, оскільки обмежується колом учасників, яких стосуються спірні правовідносини.

Наслідки спливу позовної давності, встановлені частинами 3, 4 ст. 267 ЦК України, застосовуються лише за заявою сторони у спорі. Подання такої заяви учасником справи, який не є стороною у спорі, унеможливорює застосування наслідків спливу позовної давності.

8. Щодо задоволення вимог кредиторів за рахунок майна боржника фізичної особи, яке є предметом забезпечення, в межах провадження у справі про неплатоспроможність

Постанова КГС у складі ВС від 01.10.2020 у справі № 910/17501/19

Іпотекодержатель, скориставшись своїм правом, передбаченим частиною другою статті 49 Закону України «Про іпотеку», звернувся із заявою до приватного виконавця та придбав предмет іпотеки за початковою ціною других прилюдних торгів.

У разі відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи, на рухоме (нерухоме) майно якої звертається стягнення за її зобов'язаннями перед третіми особами, переважному застосуванню підлягають приписи частини четвертої статті 121 КУзПБ щодо задоволення вимог кредиторів (стягувачів) за рахунок заставного майна боржника в межах провадження у справі про неплатоспроможність.

Виняток із спеціального регулювання порядку задоволення вимог кредиторів за рахунок майна боржника згідно з частиною четвертою статті 121 КУзПБ становлять два випадки: 1) якщо на момент відкриття провадження у справі про неплатоспроможність виконавче провадження перебуває на стадії розподілу стягнутих з боржника грошових сум, у тому числі одержаних від продажу майна боржника; 2) якщо майно перебуває на стадії продажу з моменту оприлюднення інформації про продаж

На вимогу іпотекодержателя щодо погашення боржником-позичальником заборгованості за кредитним договором поширюється дія мораторію на задоволення вимог кредиторів відповідно до пункту 2 частини другої статті 121 КУзПБ, а задоволення вимог банку-кредитора за рахунок спірної квартири боржника як предмета забезпечення допускається лише в межах провадження у справі про неплатоспроможність (частина четверта статті 121 КУзПБ).

Під час здійснення провадження у справі про неплатоспроможність фізичних осіб за правилами книги четвертої КУзПБ судам необхідно враховувати положення пункту 5 Прикінцевих та перехідних положень зазначеного Кодексу (план реструктуризації або мирова угода).

9. Щодо змісту поняття «стадія продажу майна», наведене в частині третій статті 19 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»

Постанова Судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 14.05.2020 у справі № 903/69/18

Правовий аналіз положень частини третьої статті 19 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» та статті 49 Закону України «Про іпотеку» свідчить, що зміст поняття «стадія продажу майна» (ч. 3 ст. 19 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом») не включає в себе процедуру придбання предмета іпотеки за початковою ціною шляхом заліку своїх забезпечених вимог в рахунок ціни майна (ч. 1 ст. 49 Закону України «Про іпотеку»), оскільки правовим наслідком реалізації іпотекодержателем цього права, визначеного ст. 49 Закону України «Про іпотеку», є не продаж йому предмета іпотеки, а припинення забезпеченого іпотекою зобов'язання шляхом заліку вимог в рахунок ціни майна. Отже, у такій ситуації, тобто при придбанні у порядку ст. 49 Закону України «Про іпотеку» предмета іпотеки іпотекодержателем, який є забезпеченим кредитором у справі про банкрутство, жодного прояву засад конкуренції, характерної для продажу майна в розумінні положень Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», немає.

10. Щодо перебігу позовної давності за позовами арбітражного керуючого про визнання договору недійсним та її зупинення на період дії

Постанова Судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 11.02.2020 у справі № 10/5026/995/2012

Ні Закон про банкрутство (положення якого втратили чинність), ні чинний Кодекс України з процедур банкрутства не встановлюють спеціальних норм про позовну давність (у тому числі щодо звернення до суду арбітражного керуючого із заявою про визнання недійсними правочинів, укладених боржником), при визначенні початку перебігу позовної давності у спорі за вимогами боржника/арбітражного керуючого не допускається врахування як обставин (дати) порушення провадження у справі про банкрутство, так і дати призначення (заміни кандидатури) арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора). Отже, до цих правовідносин застосовуються загальні норми позовної давності.

Визначення початку перебігу строку позовної давності з дня, коли саме арбітражний керуючий у справі про банкрутство дізнався про оспорюваний правочин, не відповідає наведеним правилам застосування норми матеріального права.

Для юридичної особи як сторони правочину (договору тощо) днем початку перебігу позовної давності слід вважати день вчинення правочину, оскільки він збігається із днем, коли особа довідалася або могла довідатися про порушення свого права за цим правочином.

Наведене в п. 2 ч. 1 ст. 263 ЦК України загальне правило щодо зупинення позовної давності не поширюється на вимоги та правовідносини, що не пов'язані з грошовими вимогами кредиторів у справі про банкрутство, а тому закріплене в ч. 3 ст. 19 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» положення щодо зупинення позовної давності не може застосовуватися як передбачена законом підстава у межах зазначеного загального правила, а саме до всіх інших правовідносин та спорів, що виникають у справі про банкрутство і не пов'язані зі спором про грошові вимоги кредиторів.

Щодо поважних причин пропуску позовної давності.

Вирішуючи питання про поважність причин пропуску позовної давності при зверненні особи (позивача) до суду за захистом порушеного права у спорі, стороною якого є боржник, що розглядається у межах справи про банкрутство, суди мають виходити з їх об'єктивного, а не суб'єктивного характеру, тобто з обставин, які підтверджують ці причини та вказують на існування об'єктивної перешкоди для боржника своєчасно звернутися за захистом порушеного права.

З огляду на положення ст. 13 ЦК України («Межі здійснення цивільних прав») суд має враховувати добросовісність поведінки як позивача (заявника), так і відповідача протягом всього періоду з моменту виникнення права на захист порушеного права (право на позов) і до моменту звернення з позовом, зважати на характер спірних правовідносин між сторонами, особливості їх нормативного регулювання (надані сторонам права та покладені на них обов'язки тощо).

КГС ВС дійшов висновку, що у спорі, який вирішується у справі про банкрутство, обставини відкриття провадження у справі про банкрутство та призначення арбітражного керуючого самі по собі (за відсутності інших обставин) не можуть розглядатися судами як виняток, свідчити про об'єктивність перешкоди для заявника звернутися до суду за захистом порушеного права у межах позовної давності, і, відповідно, бути поважною причиною пропуску цього строку.

11. Щодо перебігу позовної давності за вимогами ліквідатора банкрута про витребування майна в порядку ст. 388 ЦК України

Постанова КГС у складі ВС від 09.04.2020 у справі № 10/Б-743

Щодо позовної давності за вимогами ліквідатора банкрута та початку перебігу позовної давності.

Порушення права та підтвердження такого порушення судовим рішенням не є тотожними поняттями. Закон не пов'язує перебіг позовної давності з ухваленням судового рішення про порушення права особи. Тому перебіг позовної давності починається від дня, коли позивач довідався або міг довідатися про порушення його права, а не від дня, коли таке порушення було підтверджене судовим рішенням.

Закон також не пов'язує перебіг позовної давності за вимогами ліквідатора банкрута з виникненням певних правочинів щодо майна позивача, ані з фактичним переданням майна порушником, який незаконно заволодів майном позивача, у володіння інших осіб.

Початок перебігу позовної давності за вимогами про витребування майна в порядку ст. 388 ЦК України обчислюється з моменту, коли особа дізналася про вибуття свого майна у володіння іншої особи, яка згодом його відчужила добросовісному набувачу, а не з моменту набуття добросовісним набувачем права власності на майно.

Щодо переривання позовної давності.

Позовна давність переривається шляхом пред'явлення позову саме на ту частину вимог (право на яку має позивач), що визначена ним у його позовній заяві. Що ж до вимог, які не охоплюються пред'явленим позовом, та до інших боржників, то позовна давність щодо них не переривається. Обов'язковою умовою переривання позовної давності шляхом пред'явлення позову також є дотримання вимог процесуального закону щодо форми та змісту позовної заяви, правил предметної і суб'єктної юрисдикції та інших, порушення яких перешкоджає відкриттю провадження у справі.

Не перериває перебігу такого строку й подання позову з недодержанням правил підсудності, а також з іншим предметом спору та з іншими матеріально-правовими підставами.

12. Щодо можливості укладення мирової угоди у справі про банкрутство після введення в дію Кодексу України з процедур банкрутства

Постанова КГС ВС від 09.07.2020 у справі № 910/26972/14

На відміну від Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», що передбачав можливість укладення мирової угоди у справі про банкрутство з наслідками прощення (списання) заборгованості кредиторів, які не давали згоди на таке прощення (списання) своїх боргів, та відповідну процедуру укладення такої угоди від імені кредиторів комітетом кредиторів боржника (статті 77–82 цього Закону в останній редакції до моменту втрати ним чинності 20 жовтня 2019 року), у КУзПБ, введеному в дію на момент розгляду 2 грудня 2019 року спільної заяви про затвердження мирової угоди, такої судової процедури банкрутства, як мирова угода, та порядку її укладення не встановлено.

13. Щодо поняття «спір про право» у справах про банкрутство

Постанова КГС ВС від 23.06.2020 у справі № 910/1067/19

Суд апеляційної інстанції дійшов вірного висновку про те, що в цьому випадку достатнім є сам факт наявності спору про право, результати вирішення якого можуть вплинути на заявлені вимоги кредитора.

Як вірно встановлено судом апеляційної інстанції та не заперечується сторонами, станом на 17.03.2020 справи №910/15888/17 та №910/1802/19 перебувають у провадженні Північного апеляційного господарського суду та їх розгляд наразі триває, що в свою чергу підтверджує помилковість висновків місцевого господарського суду про відсутність спору про право, і як наслідок, свідчить про передчасність відкриття судом першої інстанції провадження у справі про банкрутство.

Постанова КГС ВС від 13.08.2020 у справі № 910/4658/20

Відсутність спору про право, в розрізі процедури банкрутства, полягає у відсутності неоднозначності у частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також строку виконання зобов'язання тощо.

Методом встановлення таких фактів є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження Єдиного реєстру судових рішень, відомості з якого відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище.

Верховний Суд зауважує, що заперечення боржника щодо вимог заявника у вигляді позову (предметом якого є оспорення боржником обставин, на яких ґрунтуються вимоги кредитора), який подано до суду до подання заяви кредитора про відкриття провадження у справі про банкрутство беззаперечно свідчить про наявність спору про право, у розумінні положень частини шостої статті 39 Кодексу України з процедур банкрутства.

При цьому, Верховний Суд зауважує, що у суду першої інстанції під час проведення підготовчого засідання відсутня можливість вирішення такого спору про право, що в свою чергу пов'язано з особливостями позовного провадження, як то пред'явлення позову, можливості подання зустрічного позову, складу учасників справи у позовному провадженні, прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі, а також диспозитивністю господарського судочинства тощо.

14. Щодо поняття «спір про право» у справах про банкрутство (продовження)

Постанова КГС ВС від 03.09.2020 у справі № 910/16413/19

На момент звернення ТОВ "Фінансова компанія "Капітал Джірінг" із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство (20.11.2019) та на час винесення ухвали суду першої інстанції про відкриття провадження у справі про банкрутство від 11.12.2019 вимоги кредитора ТОВ "Фінансова компанія "Капітал Джірінг" свідчили про наявність спору про право, який підлягав вирішенню у порядку позовного провадження, оскільки вимоги кредитора ґрунтуються, зокрема, на рішенні Ржищівського міського суду Київської області від 03.04.2019 у справі № 374/82/19 про стягнення з боржника заборгованості, яке оскаржувалось в апеляційному порядку.

15. Субсидіарна відповідальність

Постанова КГС ВС від 30.01.2018 у справі № 923/862/15

Протиправне виведення з обігу підприємства-боржника коштів, що призвело до неспроможності виконання ним своїх грошових зобов'язань, є підставою для покладення на керівника цього підприємства субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника.

Оскільки судами попередніх інстанцій встановлено, що під час ліквідаційної процедури виявлено відсутність коштів на рахунках боржника та активів банкрута, а майнові активи підприємства були відчужені в результаті рішень та дій керівника цього підприємства і господарська діяльність підприємства припинена у незаконний спосіб, Верховний Суд визнав обґрунтованим висновок судів першої та апеляційної інстанцій про задоволення заяви ліквідатора і покладення субсидіарної відповідальності на керівника підприємства у зв'язку з доведенням до банкрутства підприємства.

Чинне законодавство України не пов'язує можливості покладення субсидіарної відповідальності на відповідних осіб згідно з частиною п'ятою статті 41 Закону про банкрутство з обов'язковою наявністю вироку (вироків) щодо таких осіб.

Постанова КГС ВС від 18.10.2018 у справі № 923/1297/14

У разі доведення обставин того, що стан неплатоспроможності боржника – комунального підприємства настав унаслідок передачі його активів іншій юридичній особі, на власника боржника (орган місцевого самоврядування) та орган управління майном (виконавчий комітет) може бути покладена субсидіарна відповідальність за зобов'язаннями такого боржника

Рішенням Каховської міської ради Херсонської області від 26.01.2012 № 398/23 як власником майна вирішено передати з балансу КП «Наш дім» на баланс КП «Каховська керуюча компанія» комунальне майно, яке належало КП «Наш дім» на праві повного господарського віддання.

Вилучивши з господарського відання та передавши усе майно від боржника до іншої юридичної особи, власник не вирішив питання про правонаступництво особи, яка отримала майнові активи боржника. Отже, кредиторська заборгованість боржника КП «Наш дім» залишилася без майнового забезпечення.

Каховська міська рада як власник і засновник боржника та виконавчий комітет Каховської міської ради як орган управління майном боржника приймали рішення, що мали на меті передати майнові активи боржника іншій юридичній особі для того, аби після порушення справи про банкрутство на такі майнові активи не було звернуто стягнення для задоволення вимог кредиторів. При цьому вони створили умови, за яких боржник став неплатоспроможним та був визнаний банкрутом.

16. Субсидіарна відповідальність (продовження)

Постанова КГС ВС від 29.10.2019 у справі № 927/1124/16

Покладення на орган місцевого самоврядування субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями створеного ним комунального підприємства, що є боржником і здійснює господарську діяльність без мети одержання прибутку на основі матеріальної бази, яка не є його власністю та не включається до ліквідаційної маси в разі його банкрутства, є одним із способів захисту інтересів кредиторів суб'єкта некомерційної господарської діяльності

Здійснення господарської діяльності комунальним некомерційним підприємством без мети одержання прибутку на основі матеріальної бази, яка не є його власністю та не включається до ліквідаційної маси в разі банкрутства цього підприємства, зумовило для законодавця через механізм, закріплений у статтях 77, 78 ГК України, врегулювати спірні правовідносини та захистити у такий спосіб інтереси можливих кредиторів суб'єкта некомерційної господарської діяльності.

Ухвалення Ніжинською міською радою в період, коли у боржника вже існували невиконані зобов'язання перед його кредиторами, рішень про безоплатну передачу активів боржника іншій юридичній особі з метою уникнення звернення стягнення на ці майнові активи для задоволення у разі порушення справи про банкрутство боржника вимог кредиторів боржника, а також створення Ніжинською міською радою своїми рішеннями (у тому числі про припинення права на земельну ділянку боржника) умов, за яких боржник став неплатоспроможним та визнаний банкрутом у цій справі є підставою для покладення міську раду (як засновника та власника переданого до активів боржника майна) субсидіарної відповідальності за зобов'язаннями боржника.

17. Щодо початку перебігу позовної давності за вимогами про покладення на третіх осіб субсидіарної відповідальності

Постанова КГС ВС від 02.02.2020 у справі № 923/1494/15

Саме детальний аналіз ліквідатором фінансового становища банкрута у поєднанні з дослідженням підстав виникнення заборгованості боржника перед кредиторами у справі про банкрутство дозволить йому виявити наявність чи відсутність дій засновників (учасників, акціонерів) або інших осіб, у тому числі керівника боржника, щодо доведення до банкрутства юридичної особи.

Заява про покладення субсидіарної відповідальності може бути подана ліквідатором до суду в разі, коли буде встановлена недостатність майна боржника для повного задоволення вимог кредиторів у справі про банкрутство (абз. 2 ч. 5 ст. 41 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»).

За наявності ознак банкрутства боржника з вини його засновників (учасників, акціонерів) або інших осіб, у тому числі з вини керівника боржника, для забезпечення реалізації принципу безсумнівної повноти дій ліквідатора у ліквідаційній процедурі ліквідатор подає заяву про покладення субсидіарної відповідальності не раніше ніж після завершення реалізації об'єктів ліквідаційної маси та здійснення розрахунків з кредиторами у результаті проведення такої реалізації у ліквідаційній процедурі та за недостатності коштів для повного погашення кредиторської заборгованості банкрута.

Розмір зазначених вимог визначається з різниці між сумою вимог кредиторів і ліквідаційною масою (абз. 1 ч. 5 ст. 41 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»).

Прийняття господарським судом постанови про визнання боржника банкрутом є тією обставиною, яка свідчить, що ліквідатор довідався або міг довідатися про наявність ознак доведення до банкрутства юридичної особи – боржника з вини його засновників (учасників, акціонерів) або інших осіб, у тому числі з вини керівника боржника, які мають право давати обов'язкові для боржника вказівки чи мають можливість іншим чином визначати його дії.

Справи на розгляді судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС у 2020 році

Справа № 911/3070/15 – щодо можливості окремого оскарження від рішення суду першої інстанції ухвали про відмову у задоволенні клопотання про закриття провадження у справі.

Справа № 50/311-б – щодо можливості касаційного перегляду ухвали місцевого суду та постанови апеляційного суду про заміну кредитора правонаступником як таких, що не передбачені в переліку згідно з частиною третьою статті 8 Закону про банкрутство.

Справа № 904/1360/19 – щодо визначення розміру вимог забезпеченого кредитора (договірна чи сума вимог).

Справа № 14/5026/1020/2011

Справа № Б-39/187-08 – щодо формування єдиної правозастосовчої практики щодо застосування статті 388 Цивільного кодексу України, з урахуванням статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та відступу від правових позицій, які полягають у незастосуванні до віндикаційного позову (витребування власником майна від добросовісного набувача з метою повернення цього майна до ліквідаційної маси боржника у справі про банкрутство) критерію покладення на такого набувача індивідуального і надмірного тягара через втрату грошових коштів.

Справа № 916/4181/14 – щодо питання виникнення обов'язку зі сплати будь-яких податків і зборів (обов'язкових платежів), нарахованих з моменту визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!